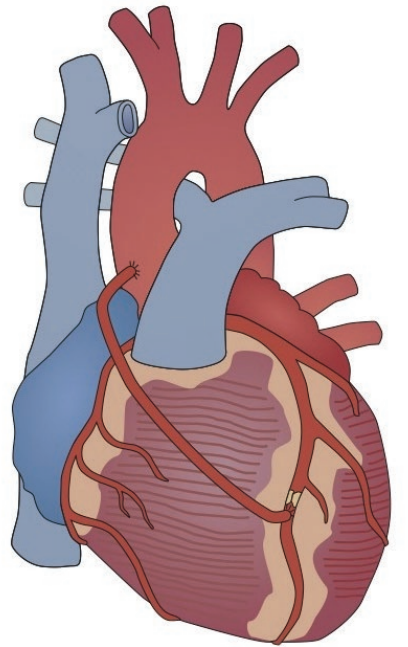

HVAT MERKIR TAÐ AT FÁA BLÓÐ- TØPP Í HJARTA?

Blóðtøppur í hjartanum hefur sína orsök í bráðskaptum tæppi í einari krúnulívæðr, og tæppurinn merkir, at blóð ekki rennur út í ein part av hjartanum

Vilmund Jacobsen

Orsökina til blóðtøpp í hjartanum er oftast æðrakálking í krúnulívæðrunum.

Nøkur, sum verða rakt, hava havt lyndi til hjartakrampar - ella tað, sum verður rópt angina pectoris - áðrenn blóðtøppurinn gjørdist ein veruleiki.

Hjartavøddin fær blóð um krúnulívæðrar, ið liggja sum ein krúna uttan um hjartað.

Vit kunnu siga, at hjartað er motorurin, og krúnulívæðrar eru besinslangurnar.

Tað er oftast blóðtøppur, ið er orsökina til hjartasteðg. Tí eiga øll, ið hava sjúkueykenni, sum kunnu benda á blóðtøpp, beinanvegin at venda sær til alarmsentral, soleiðis at tey kunnu koma undir læknahond skjótast gjørligt.

Í slíkum føri eigur hin rakti ikki at koyra sjálvur á skaðastovu ella sjúkrahús, tí vandi kann vera fyri, at hin rakti missur vitið á leiðini.

Parturin av hjartavøddinum, sum ikki fær frískt blóð, kann oyðileggjast eftir fáum tímum, og tískil kann øll seinkan av viðgerð í slíkari støðu fáa álvarsligar avleiðingar fyri hin rakta.

Hvørji eru ráðini?

Men, hvat kunnu fólk so gera til tess at fyrbyrgja æðrakálking og harvið blóðtøppi í hjartanum?

Jú, í fyrsta lagi kunnu fólk gera upp við nakrar váðafaktorar, eitt nú -

- Gevast at roykja og tapa seg, um fólk viga ov nógv
- Íðka motión - í minsta

lagi ein hálvan tíma um dagin

- Eta "hjartavinarligt" - minni mettaða djórafiti, meira fisk, trevjur og grønt
- Ansa eftir at halda diabetes 2 og ov høgt blóðtrýst undir eftirliti
- Mátu kolesteroltal við blóðroynd
- Avmarka nøgdina av alkoholi, um fólk drekka í meira lagi
- Fylgja lækna ráðum um fyrbyrging og viðgerð

Tað kann eisini vera skilagott saman við familjuni at taka eitt skeið í fyrstuhjálpi við atliti til viðgerð fyri hjartasteðg.

Menn í størri vanda

Tað eru fleiri menn enn kvinnur, sum fáa blóðtøpp í hjartað, men vandin hjá kvinnum veksur munandi, tá mánaðsjúkan heldur uppat.

Vandin fyri blóðtøppi í hjartanum veksur saman við talinum av vandafaktorum fyri æðrakálking annars.

Týppist ein krúnulívæðr, og hon ikki verður opin aftur sum skjótast, kann blóðtøppurinn føra til viknan av tí parti av hjartavøddinum, sum æðrin annars veitti blóð til. Hesin partur av hjartanum kann tá enda sum vevnaður, ið ikki longur trekkir seg saman.

Blóðtøppurinn kann eisini viðføra álvarsligt órógv í hjartarútmuni - og móguliga hjartasteðg - og tí hefur skjót hjálpi viðgerð avgerandi týdning í slíkari støðu.

Meðan viðgerðin av bráðfeingis støðuni við einum blóðtøppi áður var við

heilivági, er vanligt í dag at lata æðrina upp aftur "mekaniskt" - við einari sonnevndari ballónviðgerð.

Umleið fjórði hvør maður, sum verður raktur av blóðtøppi í hjartanum, doyri, áðrenn hann kemur á sjúkrahús.

Umleið 70 prosent av monnunum og umleið 60 prosent av kvinnum yvirliva fyrsta árið eftir ein blóðtøpp í hjartanum.

Útlitini at gerast frískur eru verri, um tæppurinn viðførur, at hjartað viknar.

Eftir blóðtøpp í hjartanum er vanligt at gera eina ultraljóðskanning av hjartanum fyri at staðfesta, hvussu umfangandi skaðin á hjartavøddin er.

Í flestu førum verður

beint eftir innlegging ella teir næstu dagarnar gjørd ein kontrastkanning av krúnupulsæðrunum í hjartanum.

Kanningin lýsir, hvussu stórir blóðtøppurinn er, og hvørjir trongarnir eru í krúnulívæðrunum orsakað av æðrakálking. Úrslitið av kanningini avger tørvin á ballónviðgerð ella by pass skurðviðgerð.

Viðgerð av blóðtøppi

Er illgruni um, at sjúklingur hefur blóðtøpp í hjartanum, gevur lækni ella pørtørur í sjúkrahúsi alt fyri eitt heilivágin nitroglycerin, sum virkar víðkandi á krúnupulsæðrar. Eisini verður givin hjartamagnyl, sum minkar um vandan fyri, at blóðplátur storknað, eins og

magnyl í ávísan mun virkar blóðtynnandi og uppløysandi á blóðtøppin.

Harafturat verður eitt annað slag av blóðplátutálmandi heilivági givin, eitt nú clopidogrel, prasugrel ella ticagrelor, umframt innsprenning ella droppur við bivalirudin, sum eisini virkar blóðtynnandi.

Hjá nøkrum persónum við blóðtøppi í hjartanum visir EKG, at tað ikki beinanvegin er neyðugt við ballónviðgerð. Í staðin verða slíkir persónar í fyrsta lagi viðgjørdir við heilivági, men gjarna verður ein kontrastkanning av krúnupulsæðrinum gjørd undir innleggingini.

Er hinvegin neyðugt við bráðfeingis ballónviðgerð, verður sjúklingur alt fyri

eitt koyrdur á hjartadeild, har blóðtøppurinn verður staðbundin við innsprenning av kontrasti í krúnupulsæðrinum undir gjøgnumlýsing við röntgen.

Er æðratrupulleikin størri, og ballónviðgerð ikki kann loysa trupulleikan, kann sjúklingurinn fáa by pass skurðviðgerð, har hjartaskurðlækni ger "umkoyringar", soleiðis at blóðið kann fara fram við trongu støðunum í krúnupulsæðrunum og út í hjartavøddin.

Í slíkum arbeiði, har æðraskipanin verður lögð um, kann hjartaskurðlækni brúka æðrar úr beinum, armum ella æðrar úr bringurúminum.

Kelda: www.apotek.dk